

LẬP TRÌNH HỆ THỐNG

ThS. Đỗ Thị Hương Lan
(landth@uit.edu.vn)

TRƯỜNG ĐH CÔNG NGHỆ THÔNG TIN - ĐHQG-HCM
KHOA MẠNG MÁY TÍNH & TRUYỀN THÔNG
FACULTY OF COMPUTER NETWORK AND COMMUNICATIONS

Tầng 8 - Tòa nhà E, trường ĐH Công nghệ Thông tin, ĐHQG-HCM
Điện thoại: (08)3 725 1993 (122)

Machine-level programming: Cơ bản

Nội dung

- **Sơ lược lịch sử các bộ xử lý và kiến trúc Intel**
- C, assembly, mã máy
- Cơ bản về Assembly: Registers, move
- Các phép tính toán học và logic

Intel x86 Processors

- **Thống trị thị trường laptop/desktop/server**
- **Sự phát triển trong thiết kế**
 - Cho phép tương thích ngược đến 8086 (1978)
 - Hỗ trợ ngày càng nhiều tính năng
- **Complex instruction set computer (CISC)**
 - Nhiều instructions khác nhau với nhiều format khác nhau
 - Khó đạt hiệu suất như Reduced Instruction Set Computers (RISC)
 - Nhưng Intel đã làm được điều đó!

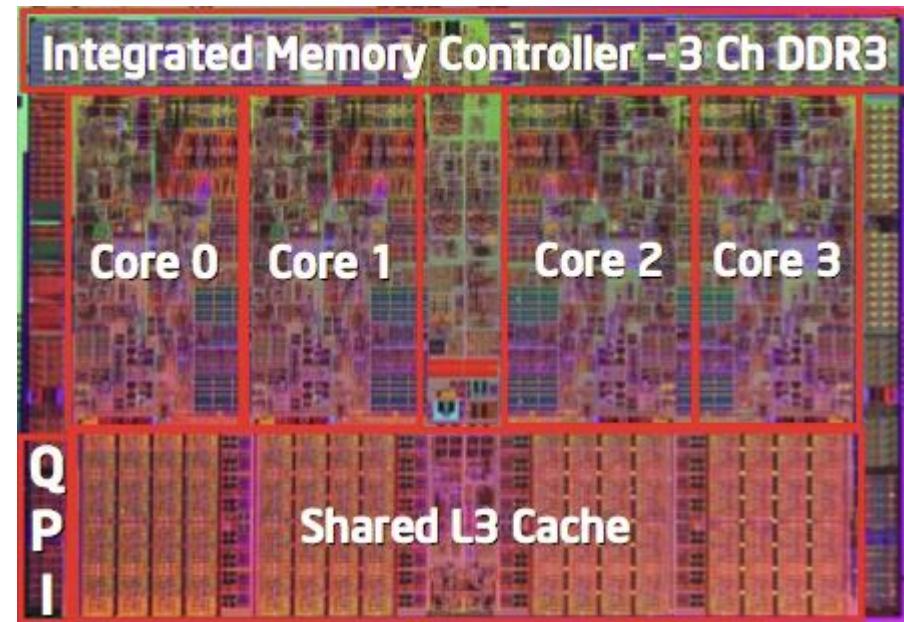
Intel x86: Các mốc phát triển

<i>Tên</i>	<i>Thời gian</i>	<i>Transistors</i>	<i>MHz</i>
■ 8086	1978	29K	5-10
		<ul style="list-style-type: none">▪ Bộ xử lý Intel 16-bit đầu tiên. Cho IBM PC & DOS▪ Không gian địa chỉ 1MB	
■ 386	1985	275K	16-33
		<ul style="list-style-type: none">▪ Bộ xử lý Intel 32-bit đầu tiên, gọi tắt là IA32▪ Được thêm “flat addressing”, có thể chạy Unix	
■ Pentium 4E	2004	125M	2800-3800
		<ul style="list-style-type: none">▪ Bộ xử lý Intel 64-bit đầu tiên, gọi tắt là x86-64	
■ Core 2	2006	291M	1060-3500
		<ul style="list-style-type: none">▪ Bộ xử lý Intel nhiều core đầu tiên	
■ Core i7	2008	731M	1700-3900
		<ul style="list-style-type: none">▪ 4 cores	

Intel x86 Processors (tt)

■ Machine Evolution

■ 386	1985	0.3M
■ Pentium	1993	3.1M
■ Pentium/MMX	1997	4.5M
■ PentiumPro	1995	6.5M
■ Pentium III	1999	8.2M
■ Pentium 4	2001	42M
■ Core 2 Duo	2006	291M
■ Core i7	2008	731M

■ Tính năng được thêm

- Instructions để hỗ trợ multimedia operations
- Instructions cho phép các hoạt động có điều kiện hiệu quả hơn
- Chuyển từ 32 bits sang 64 bits
- Nhiều core hơn

Phạm vi môn học

- IA32 (32 bit)
- x86-64 (64 bit)

Nội dung

- **Sơ lược lịch sử các bộ xử lý và kiến trúc Intel**
- **C, assembly, mã máy**
- **Cơ bản về Assembly: Registers, move**
- **Các phép tính toán học và logic**

Assembly: Vì sao?

■ Ngôn ngữ cấp cao

- Dễ sử dụng
- Tính năng hỗ trợ: kiểm tra kiểu dữ liệu, phát hiện lỗi...
- Có thể biên dịch và thực thi trên nhiều máy tính

■ Assembly – Hợp ngữ

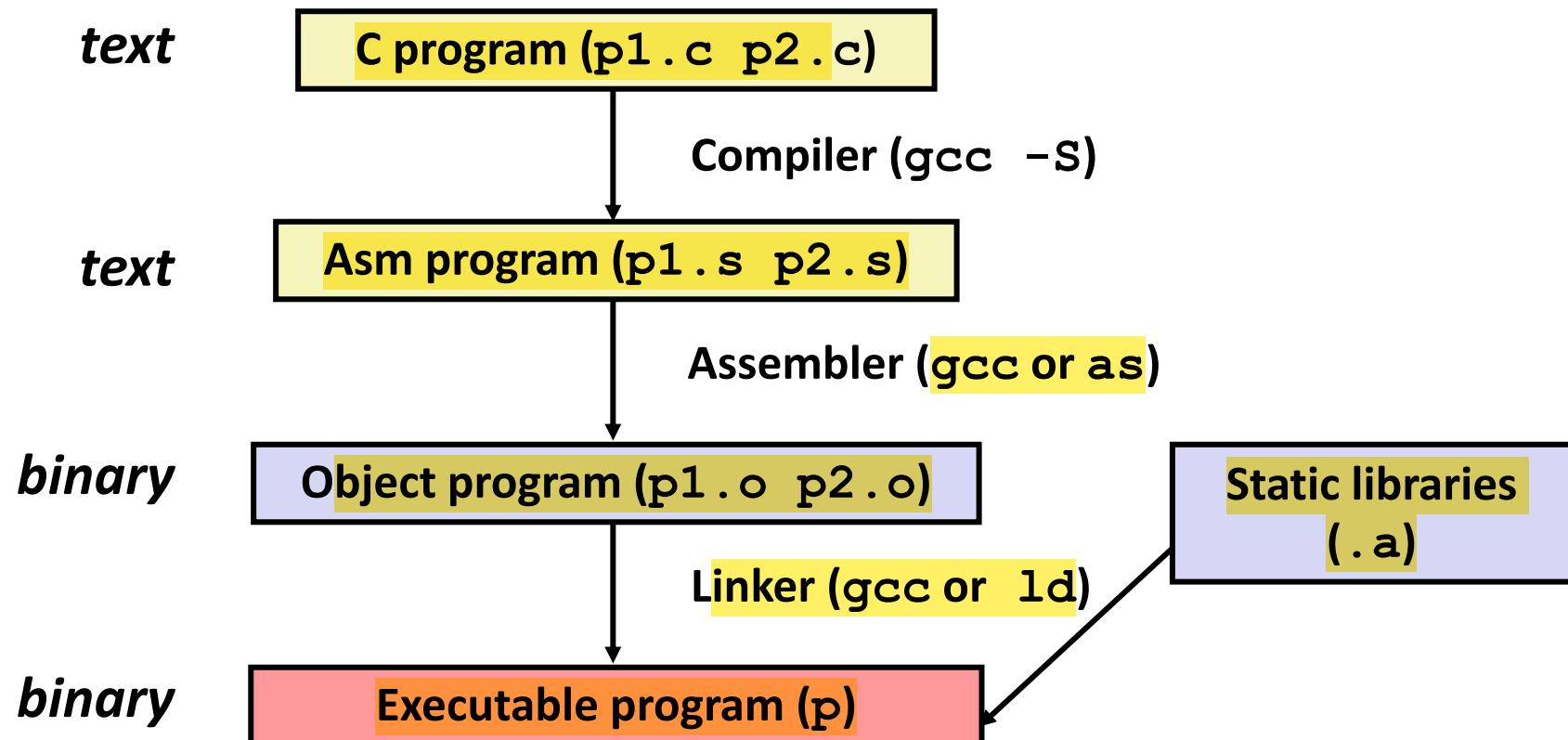
- Phụ thuộc nhiều vào máy tính thực thi
- Hiểu được hoạt động của hệ thống lúc thực thi chương trình
 - Stack, bộ nhớ, register...
 - Các lỗ hổng mức hệ thống có thể có khi lập trình
 - Đọc/hiểu assembly: Skill cần thiết cho ATTT!
- Khả năng tối ưu của chương trình

Các định nghĩa

- **Architecture:** (ISA: instruction set architecture) Các thành phần trong thiết kế bộ xử lý cần hiểu để viết được các mã assembly/mã máy
 - Examples: định nghĩa tập lệnh, registers (thanh ghi).
- **Microarchitecture:** hiện thực của architecture.
 - Examples: kích thước cache và tần số core.
- Các dạng mã:
 - **Mã máy (Machine Code):** Chương trình ở dạng các byte sẽ được các bộ xử lý thực thi
 - **Mã hợp ngữ (Assembly Code):** Biểu diễn dạng text của mã máy
- **Ví dụ các ISA:**
 - Intel: x86, IA32, Itanium, x86-64
 - ARM: Sử dụng trong hầu hết các mobile phones

Từ mã C đến mã thực thi

- Giả sử có các mã C trong các file **p1.c p2.c**
- Quá trình biên dịch với câu lệnh: **gcc p1.c p2.c -o p**
 - File nhị phân sau khi biên dịch được lưu trong file **p**

Từ mã C đến mã thực thi: Ví dụ

```
*dest = t;
```

```
movq %rax, (%rbx)
```

```
0x40059e: 48 89 03
```

■ Mã C

- Lưu giá trị của **t** vào vị trí được trả bởi **dest**

■ Mã Assembly

- Đưa 8-byte giá trị vào bộ nhớ
- Toán hạng:

t: Register **%rax**

dest: Register **%rbx**

***dest:** Memory **M[%rbx]**

■ Object Code

- Instruction có kích thước 3 bytes
- Lưu tại địa chỉ **0x40059e**

Mã assembly: Biên dịch từ mã C

C Code

```
int sum(int x, int y)
{
    int t = x+y;
    return t;
}
```

Generated IA32 Assembly

```
sum:
    pushl %ebp
    movl %esp,%ebp
    movl 12(%ebp),%eax
    addl 8(%ebp),%eax
    popl %ebp
    ret
```

Thu được với lệnh:

```
gcc -S sum.c
```

Tạo ra file sum.s

Lưu ý: Có thể ra file kết quả với nội dung không giống nhau do khác biệt ở phiên bản gcc và các thiết lập của compiler.

Thêm: Tool cung cấp mã assembly của code C (online): <https://godbolt.org/>

Object code

Code for sum

0x401040 <sum>:

0x55

0x89

0xe5

0x8b

0x45

0x0c

0x03

0x45

0x08

0x5d

0xc3

- Total of 11 bytes
- Each instruction 1, 2, or 3 bytes
- Starts at address 0x401040

■ Assembler

- Chuyển từ file .s sang .o
- Biểu diễn nhị phân của mỗi instruction
- Phiên bản gần hoàn thiện của mã thực thi
- Thiếu phần liên kết giữa mã code trong nhiều files

■ Linker

- Giải quyết các tham chiếu giữa các file
- Liên kết với các thư viện tĩnh
 - E.g., code của các hàm malloc, printf
- Một số thư viện được *liên kết động*
 - Liên kết được thực hiện khi chương trình bắt đầu chạy

Mã assembly: Disassembling Object Code

Disassembled

```
080483c4 <sum>:  
080483c4: 55          push    %ebp  
080483c5: 89 e5       mov     %esp,%ebp  
080483c7: 8b 45 0c    mov     0xc(%ebp),%eax  
080483ca: 03 45 08    add     0x8(%ebp),%eax  
080483cd: 5d          pop    %ebp  
080483ce: c3          ret
```

■ Disassembler - **objdump**

objdump -d <tên file>

- Công cụ hữu ích để kiểm tra object code
- Phân tích các chuỗi bit của chuỗi các instructions
- Tạo ra mã assembly gần đúng
- Có thể chạy trên cả file a.out (file thực thi đầy đủ) hoặc .o

Disassembling: Công cụ khác

Object

```
0x401040:  
0x55  
0x89  
0xe5  
0x8b  
0x45  
0x0c  
0x03  
0x45  
0x08  
0x5d  
0xc3
```

Disassembled

```
Dump of assembler code for function sum:  
0x080483c4 <sum+0>:    push    %ebp  
0x080483c5 <sum+1>:    mov     %esp,%ebp  
0x080483c7 <sum+3>:    mov     0xc(%ebp),%eax  
0x080483ca <sum+6>:    add     0x8(%ebp),%eax  
0x080483cd <sum+9>:    pop    %ebp  
0x080483ce <sum+10>:   ret
```

■ Bên trong gdb Debugger: Ví dụ

```
gdb <tên file>  
disassemble sum
```

- Disassemble các hàm (procedure)

```
x/11xb sum
```

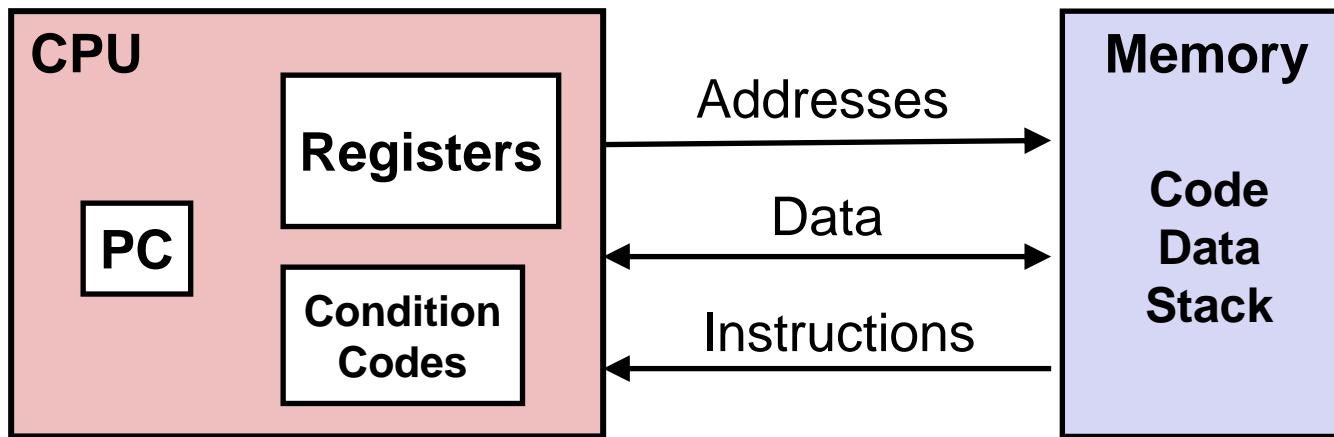
- Kiểm tra giá trị của 11 bytes bắt đầu từ sum

Chúng ta có thể disassembling những gì?

```
% objdump -d WINWORD.EXE  
  
WINWORD.EXE:      file format pei-i386  
  
No symbols in "WINWORD.EXE".  
Disassembly of section .text:  
  
30001000 <.text>:  
30001000:  
30001001:  
30001003:  
30001005:  
3000100a:  
  
Reverse engineering forbidden by  
Microsoft End User License Agreement
```

- Bất kỳ thứ gì được xem là mã thực thi (executable code)
- Disassembler kiểm tra các bytes và dựng lại các mã assembly

Góc nhìn của mã assembly/mã máy

Programmer-Visible State

■ PC: Program counter

- Địa chỉ của instruction tiếp theo cần thực thi
- Gọi là “EIP” (IA32) hoặc “RIP” (x86-64)

■ Register file (thanh ghi)

- Thường được sử dụng để lưu dữ liệu chương trình

■ Condition codes

- Lưu thông tin trạng thái về các phép tính toán học hoặc logic được thực hiện gần nhất.
- Được dùng để rẽ nhánh có điều kiện

■ Bộ nhớ

- Mảng các byte được đánh địa chỉ
- Chứa code và dữ liệu người dùng
- Stack hỗ trợ các thủ tục (procedures)

Đặc điểm của mã assembly: Kiểu dữ liệu

- Dữ liệu “số nguyên” có kích thước 1, 2, 4, hoặc 8 bytes
 - Các giá trị dữ liệu
 - Địa chỉ (pointer chưa được định kiểu)
- Dữ liệu dấu chấm động (floating point) có kích thước 4, 8, hoặc 10 bytes
- Mã code: Chuỗi bytes mã hoá chuỗi các instructions
- KHÔNG có kiểu dữ liệu “tích hợp” như mảng hay cấu trúc dữ liệu
 - Bản chất là những byte được cấp phát liên tiếp trong bộ nhớ

Đặc điểm của mã assembly: Hoạt động

- **Nhóm 1: Chuyển dữ liệu giữa bộ nhớ và thanh ghi**
 - Lấy dữ liệu từ bộ nhớ sang thanh ghi
 - Lưu dữ liệu của thanh ghi vào bộ nhớ
- **Nhóm 2: Thực hiện các phép tính toán trên thanh ghi hoặc dữ liệu trong bộ nhớ**
- **Nhóm 3: Chuyển luồng thực thi**
 - Nhảy không điều kiện
 - Rẽ nhánh có điều kiện
 - Các thủ tục (procedures)

Lưu ý 1: Định dạng mã assembly của x86

- Phạm vi môn học: Mã assembly dưới định dạng AT&T
 - Định dạng mặc định của các công cụ GCC, Objdump...
- Định dạng khác: Intel
 - Microsoft

```
1 simple:  
2 pushl %ebp  
3 movl %esp, %ebp  
4 movl 8(%ebp), %edx  
5 movl 12(%ebp), %eax  
6 addl (%edx), %eax  
7 movl %eax, (%edx)  
8 popl %ebp  
9 ret
```

AT&T format

Assembly code for simple in Intel format

```
1 simple:  
2 push    ebp  
3 mov     ebp, esp  
4 mov     edx, DWORD PTR [ebp+8]  
5 mov     eax, DWORD PTR [ebp+12]  
6 add     eax, DWORD PTR [edx]  
7 mov     DWORD PTR [edx], eax  
8 pop     ebp  
9 ret
```

Intel format

Lưu ý 2: Do not panic! 32-bit & 64-bit

- Mã assembly của 1 hàm **simple_1** ở 2 phiên bản 32-bit và 64-bit

```
xp at %ebp+8, y at %ebp+12
1 simple_1:
2     pushl  %ebp
3     movl   %esp, %ebp
4     movl   8(%ebp), %edx
5     movl   12(%ebp), %eax
6     addl   (%edx), %eax
7     movl   %eax, (%edx)
8     popl   %ebp
9     ret
```

```
xp in %rdi, y in %rsi
1 simple_1:
2     movq   %rsi, %rax
3     addq   (%rdi), %rax
4     movq   %rax, (%rdi)
5     ret
```

IA32

x86_64

Nội dung

- Sơ lược lịch sử các bộ xử lý và kiến trúc Intel
- C, assembly, mã máy
- Cơ bản về Assembly: Registers, move
- Các phép tính toán học và logic

Các thanh ghi IA32 – 8 thanh ghi 32 bit

Mục đích chung

%eax	%ax	%ah	%al	Kết quả
%ecx	%cx	%ch	%cl	counter
%edx	%dx	%dh	%dl	data
%ebx	%bx	%bh	%bl	base
%esi	%si			source index
%edi	%di			destination index
%esp	%sp			stack pointer
%ebp	%bp			base pointer

Các thanh ghi 16-bit ảo
(tương thích ngược)

Các thanh ghi x86-64 – 16 thanh ghi

%rax	%eax	%r8	%r8d
%rbx	%ebx	%r9	%r9d
%rcx	%ecx	%r10	%r10d
%rdx	%edx	%r11	%r11d
%rsi	%esi	%r12	%r12d
%rdi	%edi	%r13	%r13d
%rsp	%esp	%r14	%r14d
%rbp	%ebp	%r15	%r15d

- Mở rộng các thanh ghi 32-bit đã có thành 64-bit, thêm 8 thanh ghi mới.
- %ebp/%rbp thành thanh ghi có mục đích chung.
- Có thể tham chiếu đến các 4 bytes thấp (cũng như các 1 & 2 bytes thấp)

Chuyển dữ liệu - Moving Data (IA32)

■ Chuyển dữ liệu

`movl Source, Dest`

■ Các kiểu toán hạng

▪ **Immediate – Hằng số:** Các hằng số nguyên

- Ví dụ: \$0x400, \$-533
- Giống hằng số trong C, nhưng có tiền tố '\$'
- Mã hoá với 1, 2, hoặc 4 bytes

▪ **Register – Thanh ghi:** Các thanh ghi được hỗ trợ

- Ví dụ: %eax, %esi
- Nhưng %esp và %ebp được dành riêng với mục đích đặc biệt
- Một số khác có tác dụng đặc biệt với một số instruction

▪ **Memory – Bộ nhớ:** 4 bytes liên tục của bộ nhớ tại địa chỉ nhất định, có thể địa chỉ đó được lưu trong thanh ghi

- Ví dụ: (0x100), (%eax)
- Có nhiều “address mode” khác

%eax

%ecx

%edx

%ebx

%esi

%edi

%esp

%ebp

Các tổ hợp toán hạng cho movl

	Source	Dest	Src,Dest	C Analog
movl	Imm	<i>Reg</i>	movl \$0x4,%eax	temp = 0x4;
		<i>Mem</i>	movl \$-147,(%eax)	*p = -147;
	Reg	<i>Reg</i>	movl %eax,%edx	
		<i>Mem</i>	movl %eax,(%edx)	*p = temp;
	Mem	Reg	movl (%eax),%edx	temp = *p;

Không thể thực hiện chuyển dữ liệu bộ nhớ - bộ nhớ với duy nhất 1 instruction!

Các chế độ đánh địa chỉ bộ nhớ đơn giản

■ Thông thường (R)

Mem[Reg[R]]

- Thanh ghi R xác định địa chỉ bộ nhớ
- Tương ứng với tham chiếu bằng Pointer trong C

`movl (%ecx), %eax`

■ Dịch chuyển D(R)

Mem[Reg[R]+D]

- Thanh ghi R xác định nơi bắt đầu của vùng nhớ
- Hằng số D xác định offset từ vị trí bắt đầu đó

`movl 8(%ebp), %edx`

Các chế độ đánh địa chỉ bộ nhớ đơn giản:

Ví dụ 1

- Giả sử ta có **%eax = 0x100** và các giá trị bộ nhớ như hình bên

Memory	Addr
25	0x100
146	0x104

- Kết quả lưu trong **%ebx** ở 2 câu lệnh dưới giống hay khác nhau?

movl %eax, %ebx 0x100

VS

movl (%eax), %ebx 25
 => (0x100)

Các chế độ đánh địa chỉ bộ nhớ đầy đủ

■ Dạng tổng quát nhất

D(Rb,Ri,S)

Mem[Reg[Rb]+S*Reg[Ri]+ D]

- D: Hằng số “dịch chuyển” 1, 2, hoặc 4 bytes
- Rb: Base register: Bất kỳ thanh ghi nào được hỗ trợ
- Ri: Index register: Bất kỳ thanh ghi nào, ngoại trừ %rsp hoặc %esp
- S: Scale: 1, 2, 4, hoặc 8 (*vì sao là những số này?*)

■ Các trường hợp đặc biệt

(Rb,Ri)

Mem[Reg[Rb]+Reg[Ri]]

D(Rb,Ri)

Mem[Reg[Rb]+Reg[Ri]+D]

(Rb,Ri,S)

Mem[Reg[Rb]+S*Reg[Ri]]

Tính toán địa chỉ: Ví dụ

%edx	0xf000
%ecx	0x0100

$$D(Rb, Ri, S) = \text{Mem}[Rb] + S * \text{Reg}[Ri] + D$$

Biểu thức	Cách tính địa chỉ	Địa chỉ
0x8 (%edx)	0xf000 + 0x8	
(%edx, %ecx)	0xf000 + 0x0100	
(%edx, %ecx, 4)	0xf000 + 0x0100 * 4	
0x80 (, %edx, 2)	0xf000 * 2 + 0x80	

Lưu ý: Suffix cho lệnh mov trong AT&T

- Quyết định số byte dữ liệu sẽ được “move”
 - **movb** 1 byte
 - **movw** 2 bytes
 - **movl** 4 bytes
 - **movq** 8 bytes (dùng với các thanh ghi x86_64)
 - **mov** Số bytes tùy ý (phù hợp với tất cả số byte ở trên)
- Lưu ý: Các thanh ghi dùng trong lệnh mov cần đảm bảo phù hợp với suffix
 - Số byte dữ liệu sẽ được move

? Có bao nhiêu lệnh mov hợp lệ trong các lệnh bên?

movl %eax, %ebx

movb \$123, %bl

movl %eax, %bl

movb \$3, (%ecx)

mov (%eax), %bl

→ Giai h

Lệnh mov không hợp lệ?

- 0x100:mem ->mem
- ✓ 1. **movl** %eax, %ebx
 - ✓ 2. **movb** \$123, %bl
 - ✗ 3. **movl** %eax, %bl |: 4byte -> bl: 1byte
 - ✓ 4. **movb** \$3, (%ecx)
 - ✗ 5. **movl** 0x100, (%eax)
 - ✗ 6. **mov** %ecx, \$100 immediate
 - ✓ 7. **mov** (%eax), %bl
 - ✓ 8. **movb** \$3, 0x200 mem

Giải thích?

Các chế độ đánh địa chỉ bộ nhớ đơn giản:

Ví dụ 2 (IA32)

```
void swap(int *xp, int *yp)
{
    int t0 = *xp;
    int t1 = *yp;
    *xp = t1;
    *yp = t0;
}
```

swap:

```
pushl %ebp  
movl %esp,%ebp  
pushl %ebx
```

```
movl 8(%ebp), %edx  
movl 12(%ebp), %ecx  
movl (%edx), %ebx  
movl (%ecx), %eax  
movl %eax, (%edx)  
movl %ebx, (%ecx)
```

```
popl %ebx  
popl %ebp  
ret
```

} Set Up

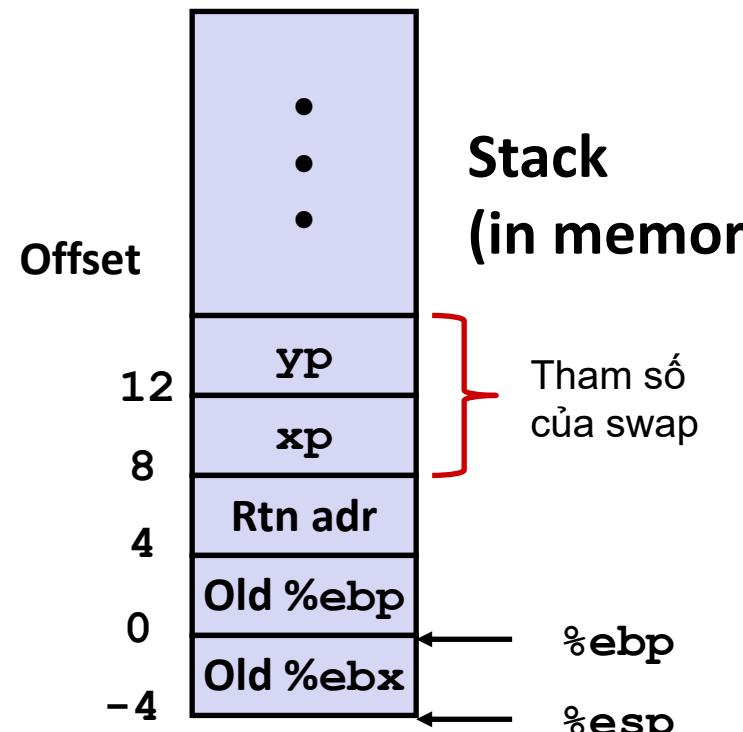
} Body

} Finish

Hiệu hàm Swap () (IA32)

```
void swap(int *xp, int *yp)
{
    int t0 = *xp;
    int t1 = *yp;
    *xp = t1;
    *yp = t0;
}
```

Register	Value
%edx	xp
%ecx	yp
%ebx	t0
%eax	t1

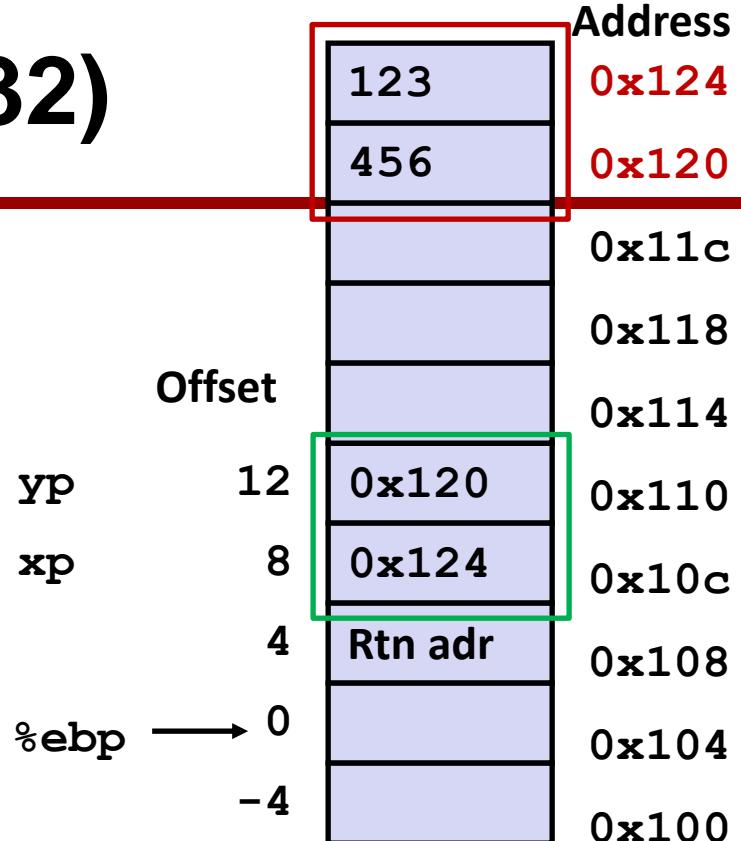

xp lưu ở ebp + 8, yp lưu ở ebp + 12

```
movl 8(%ebp), %edx # edx = xp
movl 12(%ebp), %ecx # ecx = yp
movl (%edx), %ebx # ebx = *xp (t0)
movl (%ecx), %eax # eax = *yp (t1)
movl %eax, (%edx) # *xp = t1
movl %ebx, (%ecx) # *yp = t0
```

Hiệu hàm Swap () (IA32)

%eax	
%edx	
%ecx	
%ebx	
%esi	
%edi	
%esp	
%ebp	0x104

xp luu ở ebp + 8, yp luu ở ebp + 12

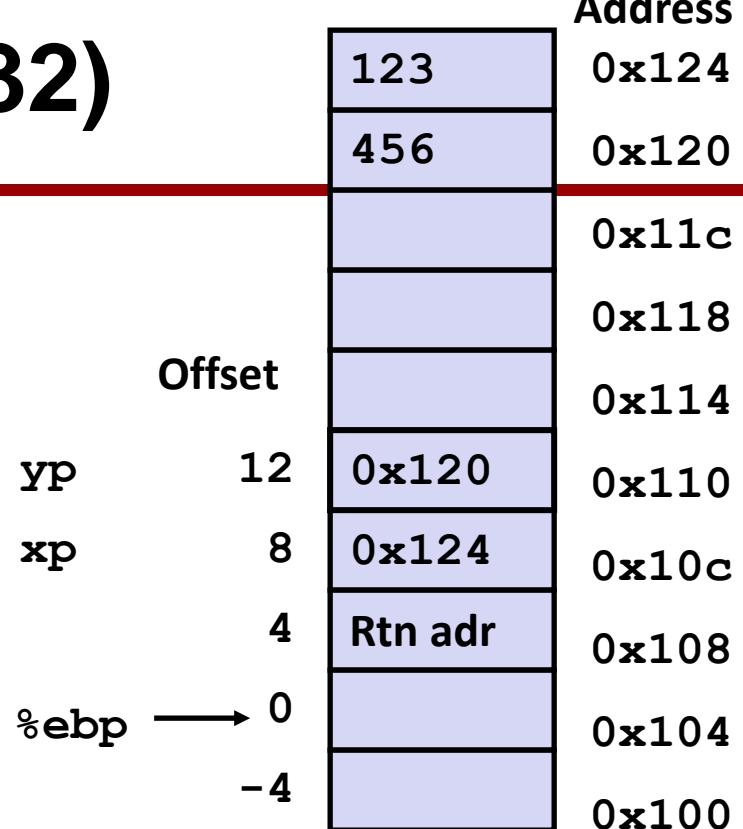
```

movl 8(%ebp), %edx      # edx = xp
movl 12(%ebp), %ecx      # ecx = yp
movl (%edx), %ebx      # ebx = *xp (t0)
movl (%ecx), %eax      # eax = *yp (t1)
movl %eax, (%edx)      # *xp = t1
movl %ebx, (%ecx)      # *yp = t0

```

Hiệu hàm Swap () (IA32)

%eax	
%edx	0x124
%ecx	
%ebx	
%esi	
%edi	
%esp	
%ebp	0x104

xp luu ở ebp + 8, yp luu ở ebp + 12

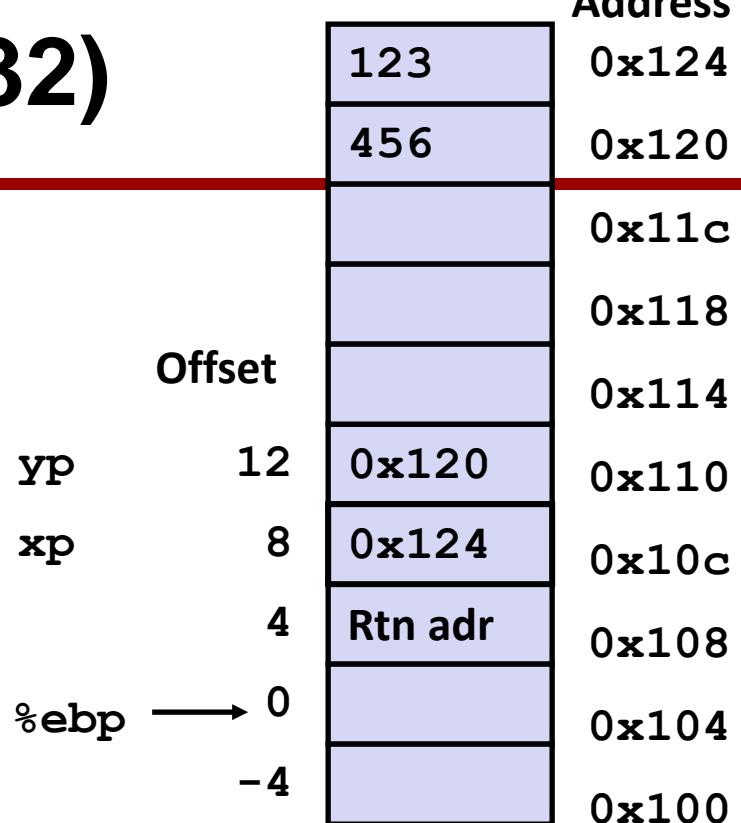
```

movl 8(%ebp), %edx      # edx = xp
movl 12(%ebp), %ecx    # ecx = yp
movl (%edx), %ebx       # ebx = *xp (t0)
movl (%ecx), %eax       # eax = *yp (t1)
movl %eax, (%edx)        # *xp = t1
movl %ebx, (%ecx)        # *yp = t0

```

Hiệu hàm Swap () (IA32)

%eax	
%edx	0x124
%ecx	0x120
%ebx	
%esi	
%edi	
%esp	
%ebp	0x104

xp luu σ ebp + 8, yp luu σ ebp + 12

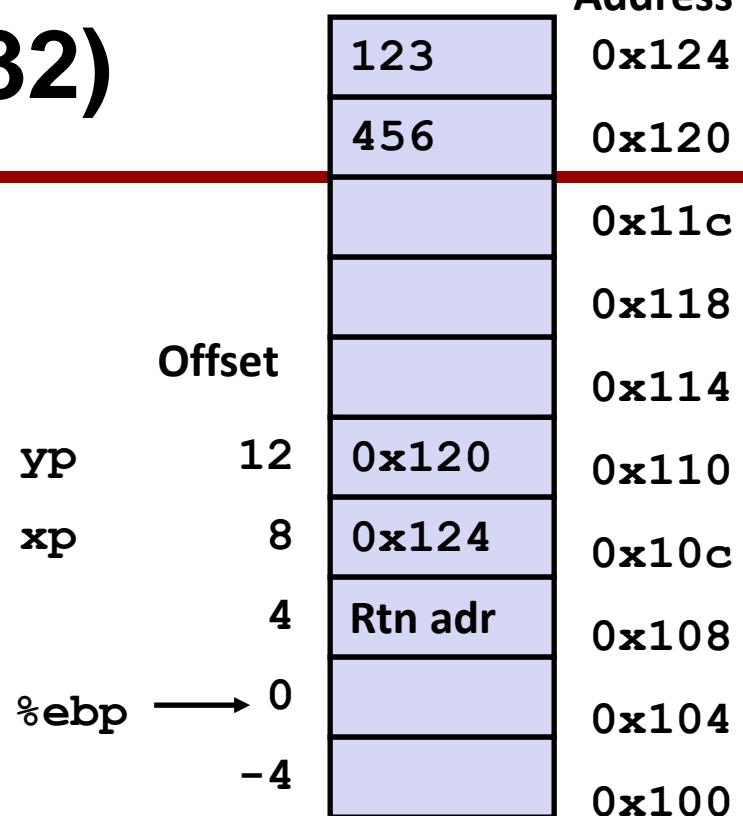
```

movl 8(%ebp), %edx      # edx = xp
movl 12(%ebp), %ecx     # ecx = yp
movl (%edx), %ebx        # ebx = *xp (t0)
movl (%ecx), %eax        # eax = *yp (t1)
movl %eax, (%edx)         # *xp = t1
movl %ebx, (%ecx)         # *yp = t0

```

Hiệu hàm Swap () (IA32)

%eax	
%edx	0x124
%ecx	0x120
%ebx	123
%esi	
%edi	
%esp	
%ebp	0x104

xp luu ở ebp + 8, yp luu ở ebp + 12

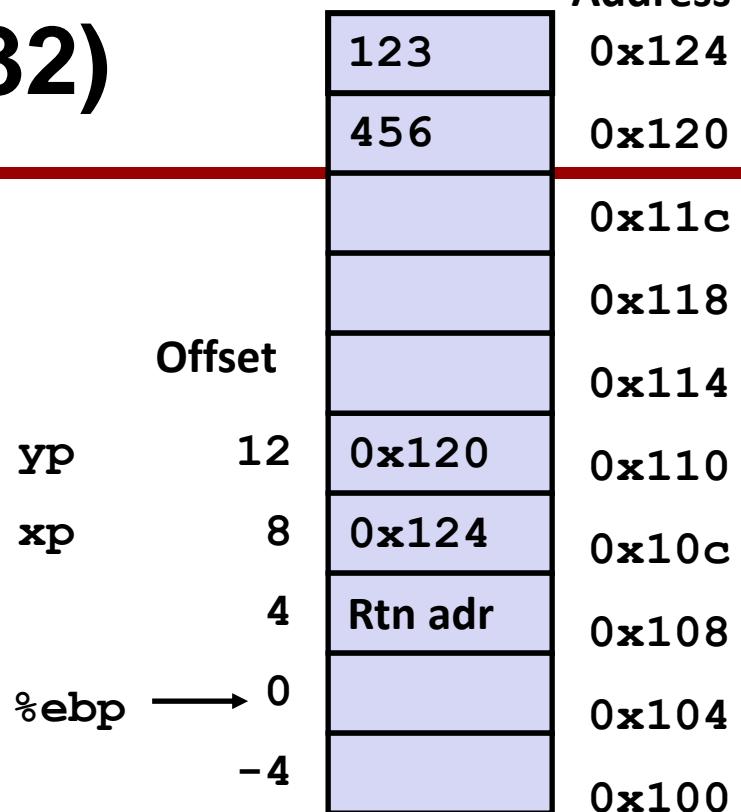
```

movl 8(%ebp), %edx      # edx = xp
movl 12(%ebp), %ecx     # ecx = yp
movl (%edx), %ebx      # ebx = *xp (t0)
movl (%ecx), %eax       # eax = *yp (t1)
movl %eax, (%edx)        # *xp = t1
movl %ebx, (%ecx)      # *yp = t0

```

Hiệu hàm Swap () (IA32)

%eax	456
%edx	0x124
%ecx	0x120
%ebx	123
%esi	
%edi	
%esp	
%ebp	0x104

xp luu σ ebp + 8, yp luu σ ebp + 12

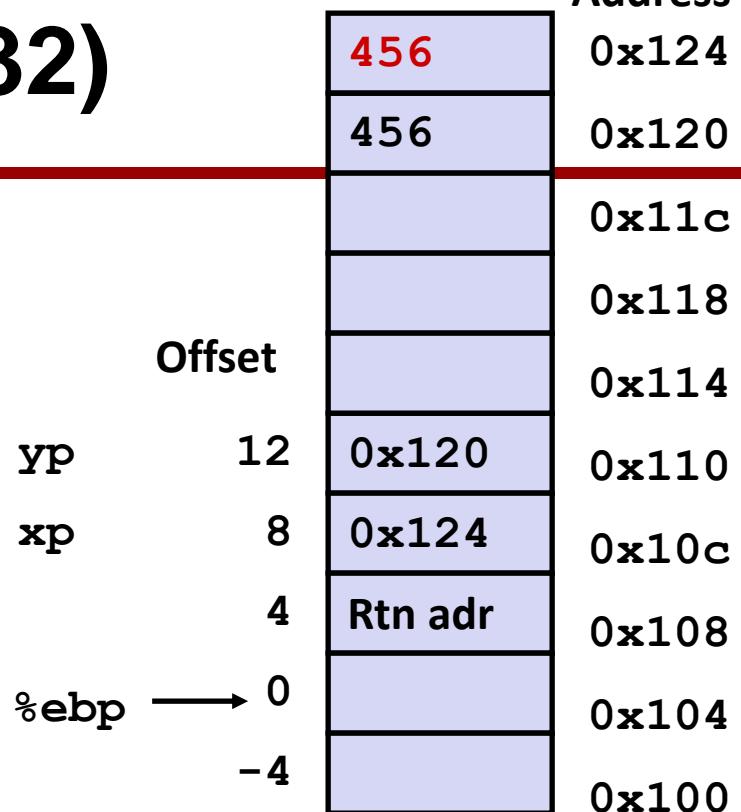
```

movl 8(%ebp), %edx      # edx = xp
movl 12(%ebp), %ecx     # ecx = yp
movl (%edx), %ebx       # ebx = *xp (t0)
movl (%ecx), %eax      # eax = *yp (t1)
movl %eax, (%edx)        # *xp = t1
movl %ebx, (%ecx)        # *yp = t0

```

Hiệu hàm Swap () (IA32)

%eax	456
%edx	0x124
%ecx	0x120
%ebx	123
%esi	
%edi	
%esp	
%ebp	0x104

xp luu ở ebp + 8, yp luu ở ebp + 12

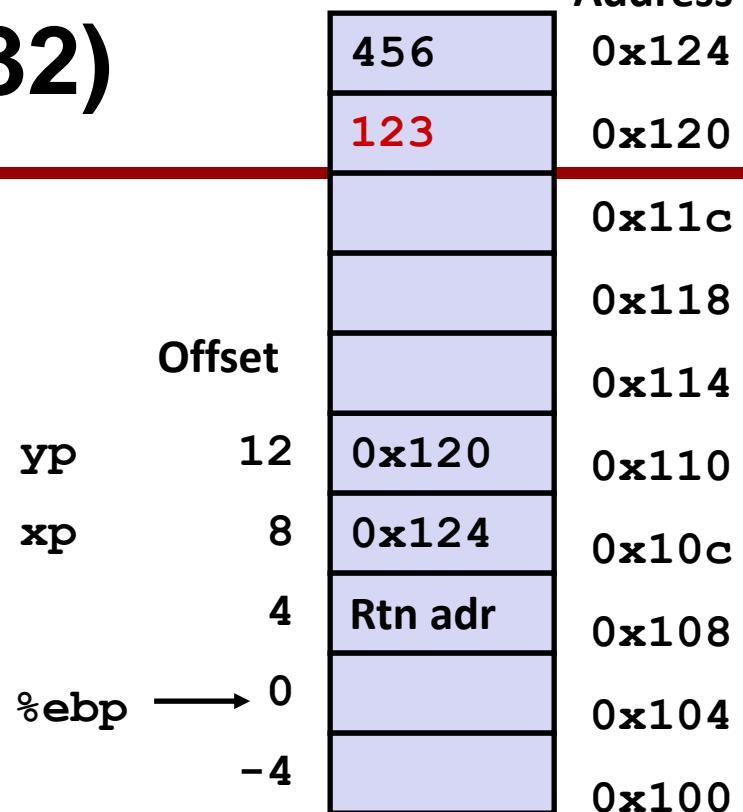
```

movl 8(%ebp), %edx      # edx = xp
movl 12(%ebp), %ecx      # ecx = yp
movl (%edx), %ebx      # ebx = *xp (t0)
movl (%ecx), %eax      # eax = *yp (t1)
movl %eax, (%edx)      # *xp = t1
movl %ebx, (%ecx)      # *yp = t0

```

Hiệu hàm Swap () (IA32)

%eax	456
%edx	0x124
%ecx	0x120
%ebx	123
%esi	
%edi	
%esp	
%ebp	0x104

xp luu ở ebp + 8, yp luu ở ebp + 12

```

movl 8(%ebp), %edx      # edx = xp
movl 12(%ebp), %ecx    # ecx = yp
movl (%edx), %ebx       # ebx = *xp (t0)
movl (%ecx), %eax       # eax = *yp (t1)
movl %eax, (%edx)        # *xp = t1
movl %ebx, (%ecx)        # *yp = t0

```

Các chế độ đánh địa chỉ bộ nhớ đơn giản:

Ví dụ 2 (x86_64)

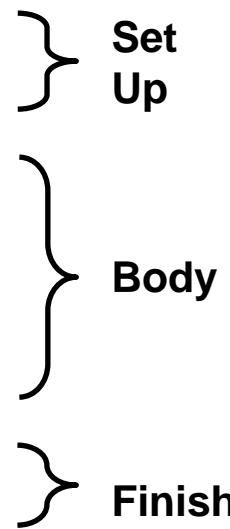
```
void swap(int *xp, int *yp)
{
    int t0 = *xp;
    int t1 = *yp;
    *xp = t1;
    *yp = t0;
}
```

swap:

```
    movl (%rdi), %edx
    movl (%rsi), %eax
    movl %eax, (%rdi)
    movl %edx, (%rsi)
```

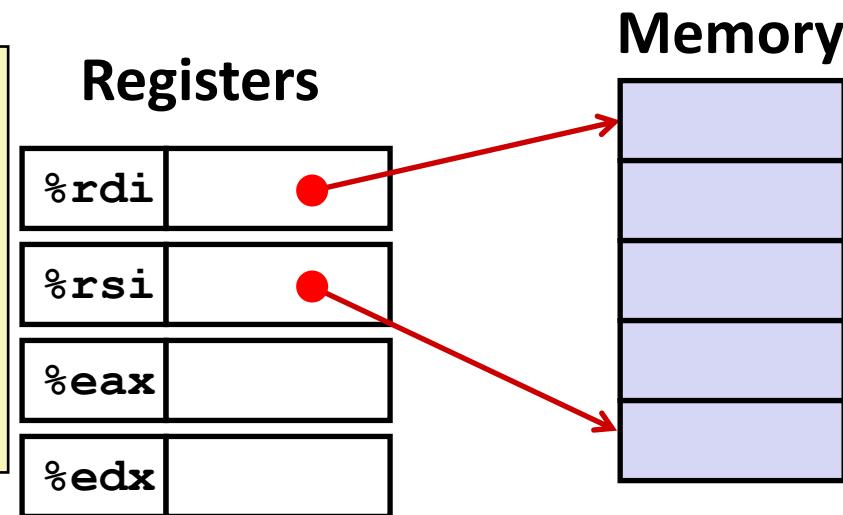
ret

Why so easy??

Hiệu hàm Swap () (x86_64)

```
void swap(int *xp, int *yp)
{
    int t0 = *xp;
    int t1 = *yp;
    *xp = t1;
    *yp = t0;
}
```

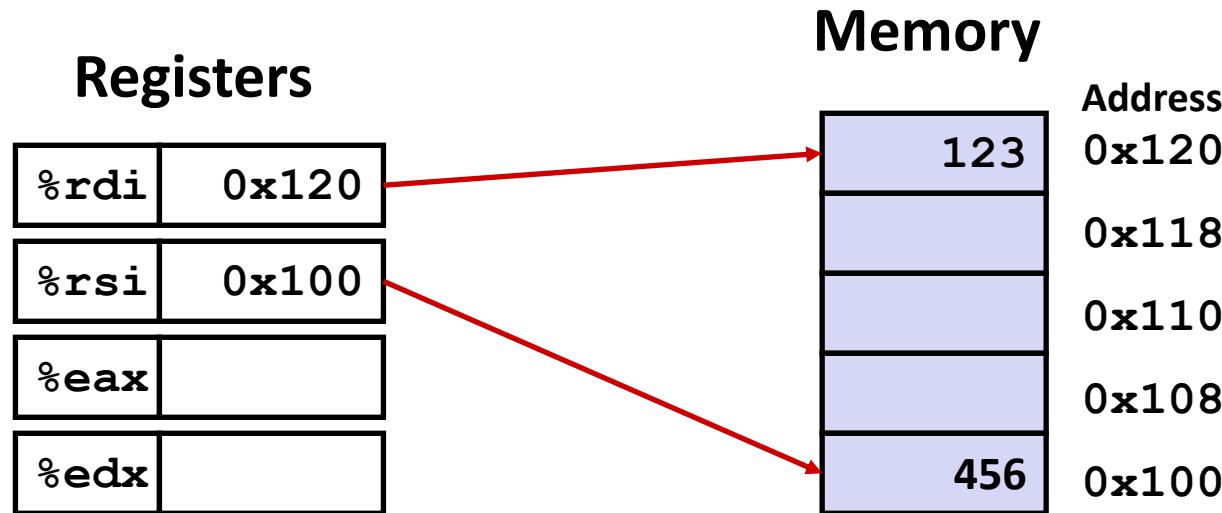

Register	Value
%rdi	xp
%rsi	yp
%eax	t0
%edx	t1

swap:

```
    movl    (%rdi), %eax    # t0 = *xp
    movl    (%rsi), %edx    # t1 = *yp
    movl    %edx, (%rdi)    # *xp = t1
    movl    %eax, (%rsi)    # *yp = t0
    ret
```

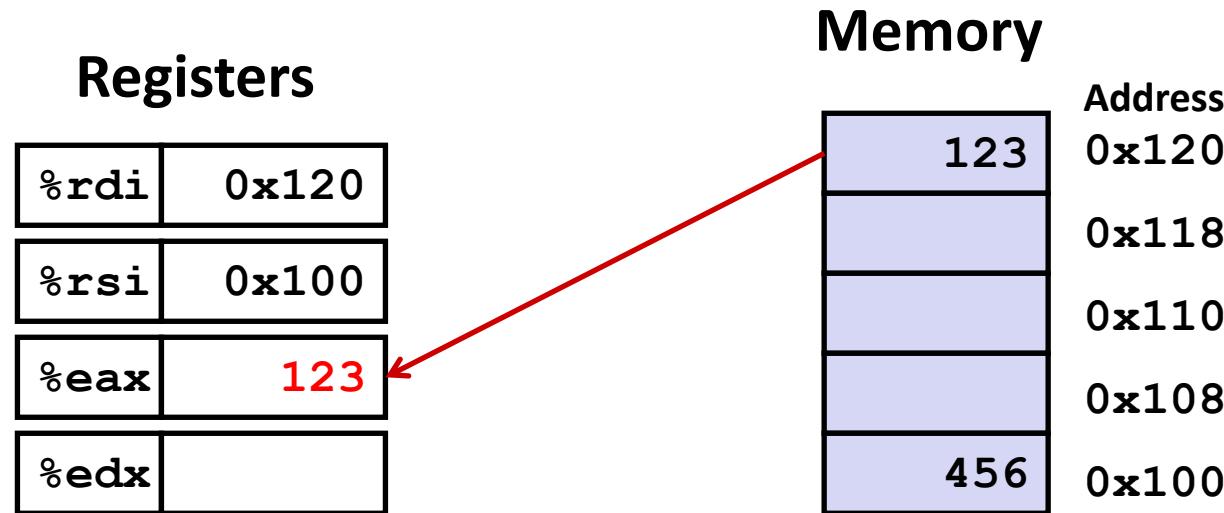
Hiệu hàm Swap () (x86_64)

swap:

```
    movl    (%rdi), %eax    # t0 = *xp
    movl    (%rsi), %edx    # t1 = *yp
    movl    %edx, (%rdi)    # *xp = t1
    movl    %eax, (%rsi)    # *yp = t0
    ret
```

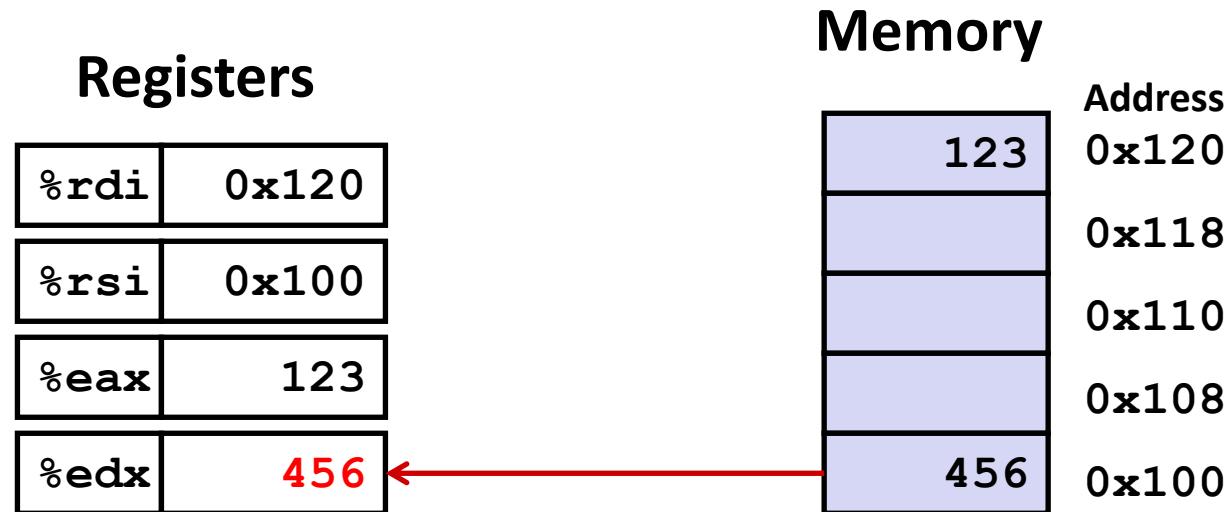
Hiệu hàm Swap () (x86_64)

swap:

```
    movl    (%rdi), %eax    # t0 = *xp
    movl    (%rsi), %edx    # t1 = *yp
    movl    %edx, (%rdi)    # *xp = t1
    movl    %eax, (%rsi)    # *yp = t0
    ret
```

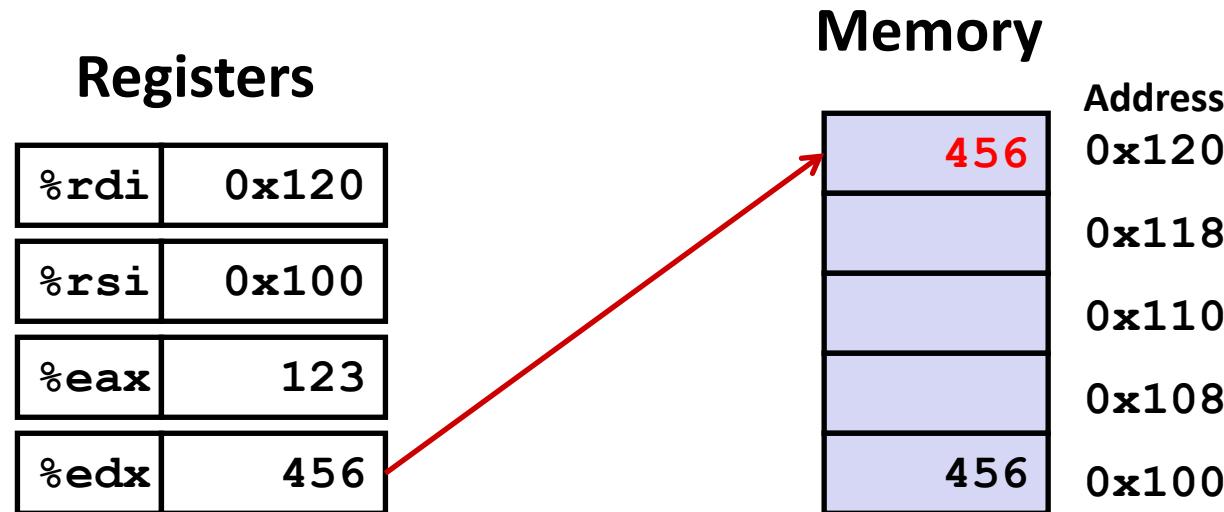
Hiệu hàm Swap () (x86_64)

swap:

```
    movl    (%rdi), %eax    # t0 = *xp
    movl    (%rsi), %edx    # t1 = *yp
    movl    %edx, (%rdi)    # *xp = t1
    movl    %eax, (%rsi)    # *yp = t0
    ret
```

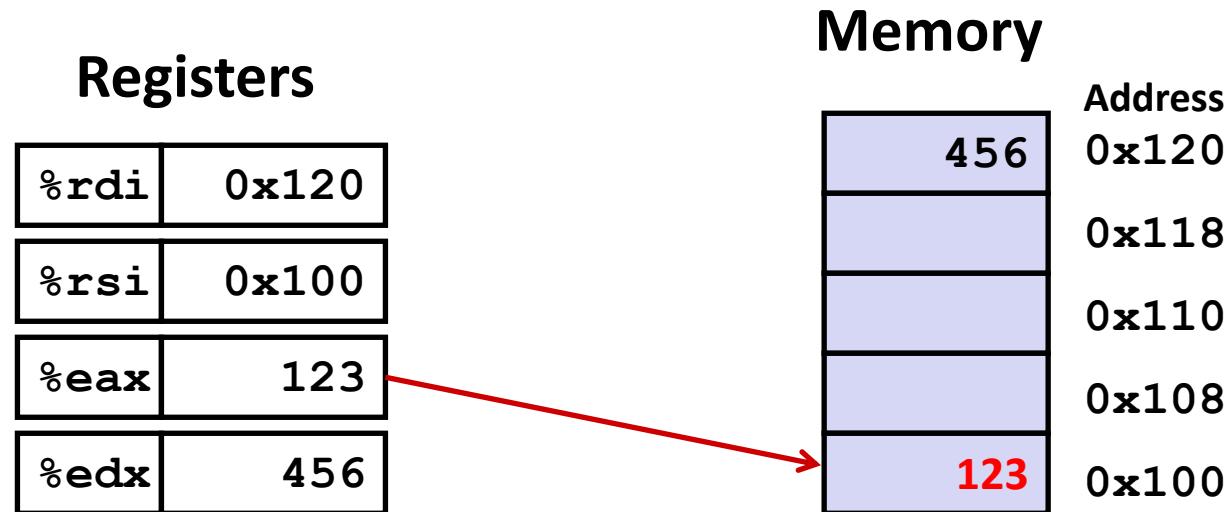
Hiệu hàm Swap () (x86_64)

swap:

```
    movl    (%rdi), %eax    # t0 = *xp
    movl    (%rsi), %edx    # t1 = *yp
    movl    %edx, (%rdi)    # *xp = t1
    movl    %eax, (%rsi)    # *yp = t0
    ret
```

Hiệu hàm Swap () (x86_64)

swap:

```
    movl    (%rdi), %eax    # t0 = *xp
    movl    (%rsi), %edx    # t1 = *yp
    movl    %edx, (%rdi)    # *xp = t1
    movl    %eax, (%rsi)    # *yp = t0
    ret
```

Instruction tính toán địa chỉ: leal

■ **leal Src, Dst**

- Src là biểu thức tính toán địa chỉ
- Gán Dst thành địa chỉ được tính toán bằng biểu thức trên

■ **Tác dụng**

- Tính toán địa chỉ ô nhớ mà **không truy xuất đến ô nhớ**
 - Ví dụ, trường hợp $p = \&x[i]$;
- Tính toán biểu thức toán học có dạng $x + k^*i + d$
 - $i = 1, 2, 4, \text{ hoặc } 8$

■ **Ví dụ**

```
int mul12(int x)
{
    return x*12;
}
```

Chuyển sang assembly bằng compiler:

```
leal (%eax,%eax,2), %eax # t <- x+x*2
sal1 $2, %eax           # return t<<2
```

lea vs mov: Ví dụ

Registers

%rax	?
%rbx	?
%rcx	0x4
%rdx	0x100
%rdi	?
%rsi	?

Memory

0x400
0xF
0x8
0x10
0x1

Word Address

0x120
0x118
0x110
0x108
0x100

rax: rdx + rcx*4 = 0x110
rbx = (rdx + rcx*4) =
(0x110) = 0x8
rdi = 0x100
rsi = 0x1

```
leaq (%rdx,%rcx,4), %rax
movq (%rdx,%rcx,4), %rbx
leaq (%rdx), %rdi
movq (%rdx), %rsi
```

Dùng lea để tính toán biểu thức

- Giả sử ta có $\%eax = x$, $\%ecx = y$. Các lệnh sau tính toán các biểu thức gì?

Lệnh	Biểu thức kết quả
<code>leal 6(%eax), %edx</code>	$edx = eax + 6 = x+6$
<code>leal (%eax,%ecx), %edx</code>	$edx = eax + ecx = x+y$
<code>leal 0xA(,%ecx,4), %edx</code>	$edx = ecx*4 + 0xA = y*4 + 0xA$
<code>leal (%ecx,%eax,2), %edx</code>	$edx = ecx + eax*2 = y + x*2$

Nội dung

- Sơ lược lịch sử các bộ xử lý và kiến trúc Intel
- C, assembly, mã máy
- Cơ bản về Assembly: Registers, operands, move
- Các phép tính toán học và logic

Tổng quát về lệnh assembly AT&T

■ Định dạng

opcode *source, dest*

- **Với mọi câu lệnh, *dest* không bao giờ là hằng số!**
- **Không câu lệnh nào hỗ trợ 2 toán hạng đều là ô nhớ**
- Sau mỗi câu lệnh mov hay toán học, thanh ghi/ô nhớ ở vị trí ***dest*** sẽ bị thay đổi giá trị
- Khi có toán hạng ô nhớ, ngoại trừ lệnh **lea**, tất cả các lệnh khác đều thực hiện truy xuất giá trị của ô nhớ đó (để đọc hoặc ghi dữ liệu).
- **Suffix ảnh hưởng đến mọi câu lệnh:**
 - addl, addw,...
 - Trường hợp tổng quát nhất là không sử dụng suffix

Một số phép tính toán học (1)

- Các Instructions với 2 toán hạng:

Định dạng	Phép tính	
addl <i>Src,Dest</i>	Dest = Dest + Src	
subl <i>Src,Dest</i>	Dest = Dest – Src	
imull <i>Src,Dest</i>	Dest = Dest * Src	
sall <i>Src,Dest</i>	Dest = Dest << Src	<i>Cũng được gọi là shift Arithmetic (shift phải toán học)</i>
sarl <i>Src,Dest</i>	Dest = Dest >> Src	<i>Logical (shift phải luận lý)</i>
shrl <i>Src,Dest</i>	Dest = Dest >> Src	
xorl <i>Src,Dest</i>	Dest = Dest ^ Src	
andl <i>Src,Dest</i>	Dest = Dest & Src	
orl <i>Src,Dest</i>	Dest = Dest Src	

- Cẩn thận với thứ tự của các toán hạng!
- Không có khác biệt giữa signed và unsigned int

Một số phép tính toán học (2)

■ Các Instructions với 1 toán hạng

incl *Dest* $Dest = Dest + 1$

decl *Dest* $Dest = Dest - 1$

negl *Dest* $Dest = -Dest$

notl *Dest* $Dest = \sim Dest$

■ Tham khảo thêm các instruction trong giáo trình

Biểu thức toán học: Ví dụ 1 (IA32)

```
int arith(int x, int y, int z)
{
    int t1 = x+y;
    int t2 = z+t1;
    int t3 = x+4;
    int t4 = y * 48;
    int t5 = t3 + t4;
    int rval = t2 * t5;
    return rval;
}
```

arith:

pushl %ebp
movl %esp, %ebp

movl 8(%ebp), %ecx
movl 12(%ebp), %edx
leal (%edx,%edx,2), %eax
sall \$4, %eax
leal 4(%ecx,%eax), %eax
addl %ecx, %edx
addl 16(%ebp), %edx
imull %edx, %eax

popl %ebp
ret

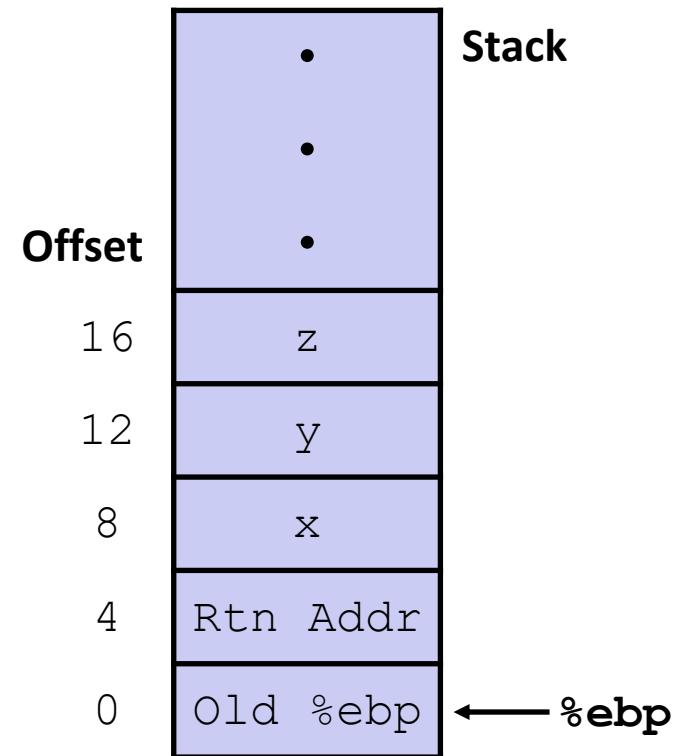
} Set Up

} Body

} Finish

Biểu thức toán học: Ví dụ 1 (IA32)

```
int arith(int x, int y, int z)
{
    int t1 = x+y;
    int t2 = z+t1;
    int t3 = x+4;
    int t4 = y * 48;
    int t5 = t3 + t4;
    int rval = t2 * t5;
    return rval;
}
```


movl	8(%ebp), %ecx	# ecx = x	0
movl	12(%ebp), %edx	# edx = y	
leal	(%edx,%edx,2), %eax	# eax = y*3	
sall	\$4, %eax	# eax *= 16 (t4)	
leal	4(%ecx,%eax), %eax	# eax = t4 +x+4 (t5)	
addl	%ecx, %edx	# edx = x+y (t1)	
addl	16(%ebp), %edx	# edx += z (t2)	
imull	%edx, %eax	# eax = t2 * t5 (rval)	

Biểu thức toán học: Ví dụ 1 (x86_64)

```
long arith  
(long x, long y, long z)  
{  
    long t1 = x+y;          (1)  
    long t2 = z+t1;         (2)  
    long t3 = x+4;          (3)  
    long t4 = y * 48;       (4)  
    long t5 = t3 + t4;      (5)  
    long rval = t2 * t5;   (6)  
    return rval;           (7)  
}
```

`%rdi` lưu `x`, `%rsi` lưu `y`, `%rdx` lưu `z`

`arith:`

<code>leaq</code>	<code>(%rdi,%rsi), %rax</code>
<code>addq</code>	<code>%rdx, %rax</code>
<code>leaq</code>	<code>(%rsi,%rsi,2), %rdx</code>
<code>salq</code>	<code>\$4, %rdx</code>
<code>leaq</code>	<code>4(%rdi,%rdx), %rcx</code>
<code>imulq</code>	<code>%rcx, %rax</code>
<code>ret</code>	

Các instruction cần lưu ý

- `leaq`: tính toán địa chỉ
- `salq`: shift trái
- `imulq`: phép nhân

Thanh ghi	Tác dụng
<code>%rdi</code>	Argument <code>x</code>
<code>%rsi</code>	Argument <code>y</code>
<code>%rdx</code>	Argument <code>z</code>
<code>%rax</code>	<code>t1, t2, rval</code>
<code>%rdx</code>	<code>t4</code>
<code>%rcx</code>	<code>t5</code>

Biểu thức toán học: Ví dụ 1 (x86_64)

```
long arith  
(long x, long y, long z)  
{  
    long t1 = x+y;          (1)  
    long t2 = z+t1;         (2)  
    long t3 = x+4;          (3)  
    long t4 = y * 48;       (4)  
    long t5 = t3 + t4;      (5)  
    long rval = t2 * t5;   (6)  
    return rval;           (7)  
}
```

`%rdi` lưu `x`, `%rsi` lưu `y`, `%rdx` lưu `z`

arith:

<code>leaq</code>	<code>(%rdi,%rsi), %rax</code>	(1)
<code>addq</code>	<code>%rdx, %rax</code>	(2)
<code>leaq</code>	<code>(%rsi,%rsi,2), %rdx</code>	(4)
<code>salq</code>	<code>\$4, %rdx</code>	
<code>leaq</code>	<code>4(%rdi,%rdx), %rcx</code>	(3,5)
<code>imulq</code>	<code>%rcx, %rax</code>	(6)
<code>ret</code>		(7)

Các instruction cần lưu ý

- `leaq`: tính toán địa chỉ
- `salq`: shift trái
- `imulq`: phép nhân

Thanh ghi	Tác dụng
<code>%rdi</code>	Argument <code>x</code>
<code>%rsi</code>	Argument <code>y</code>
<code>%rdx</code>	Argument <code>z</code>
<code>%rax</code>	<code>t1, t2, rval</code>
<code>%rdx</code>	<code>t4</code>
<code>%rcx</code>	<code>t5</code>

Extra: Khác biệt giữa các định dạng AT&T vs Intel

■ Khác biệt giữa 2 định dạng assembly: AT&T vs Intel

	AT&T	Intel
Thứ tự toán hạng	movl source, dest	mov dest, source
Thanh ghi	Có % trước tên thanh ghi %eax	Không có prefix trước tên thanh ghi eax
Lệnh mov	Có suffix movl , movlq , movb ...	Không có suffix mov
Địa chỉ ô nhớ	8(%ebp)	[ebp + 8]
Có thể thấy ở đâu?	gcc: option -masm=att (mặc định) objdump: option -M att (mặc định)	<ul style="list-style-type: none">• IDA Pro• gcc: option -masm=intel• objdump: option -M intel

Nội dung

■ Các chủ đề chính:

- 1) Biểu diễn các kiểu dữ liệu và các phép tính toán bit
- 2) Ngôn ngữ assembly cơ bản
- 3) Điều khiển luồng trong C với assembly
- 4) Biểu diễn mảng, cấu trúc dữ liệu trong C
- 5) Các thủ tục (procedure) trong C ở mức assembly
- 6) Phân cấp bộ nhớ, cache
- 7) Linking trong biên dịch file thực thi

■ Lab liên quan

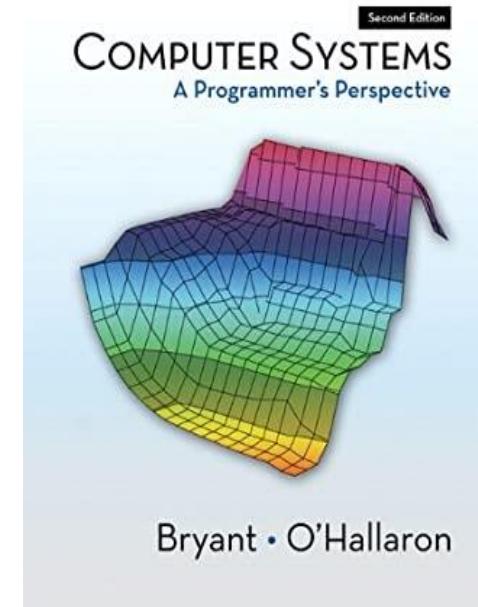
▪ Lab 1: Nội dung <u>1</u>▪ Lab 2: Nội dung 1, <u>2, 3</u>▪ Lab 3: Nội dung 1, <u>2, 3, 4</u>	▪ Lab 4: Nội dung 1, <u>2, 3, 4</u>, 5▪ Lab 5: Nội dung 1, <u>2, 3, 4, 5</u>▪ Lab 6: Nội dung 1, <u>2, 3, 4, 5</u>

Giáo trình

■ Giáo trình chính

Computer Systems: A Programmer's Perspective

- Second Edition (CS:APP2e), Pearson, 2010
- Randal E. Bryant, David R. O'Hallaron
- <http://csapp.cs.cmu.edu>

■ Tài liệu khác

- *The C Programming Language*, Second Edition, Prentice Hall, 1988
 - Brian Kernighan and Dennis Ritchie
- *The IDA Pro Book: The Unofficial Guide to the World's Most Popular Disassembler*, 1st Edition, 2008
 - Chris Eagle
- *Reversing: Secrets of Reverse Engineering*, 1st Edition, 2011
 - Eldad Eilam

KEEP
CALM
AND
ENJOY YOUR
SEMESTER :)